A FEMINIZMUS ÉS A KIVÁLÓ NŐK.

Írta: SZÁSZ ZOLTÁN.

Jászai Mari cikke a „Nő és a Társadalom” egyik legutolsó számában s Glücklich Vilma ahhoz fűzött megjegyzései megint elmém előterébe vontak egy kérdést, mely a nőfelszabaditás fejlődésével foglalkozót úgyis többé-kevésbé mindig érdekli: a feminizmus által hirdetett és előkészitett jövőbeli nő-típus s a mai kiváló nők viszonyát egymáshoz. A felületes szemlélőt kétségtelenül nemcsak meglepheti, de a feminizmus elveinek helyeslésében némileg meg is ingathatja az a tény, hogy sok. kétségtelenül kiváló nő hidegen vagy közönyösen áll ezekkel az elvekkel szemben. Hisz így bölcselkedik a nyárspolgár: ezek a nők nemük díszei, leginkább képesek és leginkább hivatottak a női nem számára üdvös társadalmi viszonyok megítélésére és kivívására, ha ezek tehát oly nagy számmal kívül maradnak a feminista táboron, akkor valószínűleg ez a tábor nem a követelmények és nem a célravezető tábora.

Eltekintve attól a kételytől, mely igen sok, ma kiváló nő számba menő hölgy értékességével szemben jogos, és elfogadva azt, hogy ez a sok antifeminista vagy feminizmussal nem törődő híres hölgy, valóban nemének dísze és virága, még mindig nem áll meg a felszínes nyárspolgár ama vélekedése, hogy valószínűleg ezeknek a nagyságoknak s nem a feminizmusnak van igazuk.

A dolog ugyanis úgy áll, hogy a legtöbb kiváló nő a mai társadalmi feltételeknek hódolva, előttük meghajolva vagy pláne a hozzájuk való alkalmazkodásra hivatottan születvén, lett azzá, ami. Amiként az egész mai nőnemnek, akként a belőle kiemelkedő csúcsainak is erősen nemi jellege van. A polgári pályák, főleg a szellemiek megnyitása a nők számára még új dolog s nem is tökéletes. Ezek a pályák termettek ugyan már is egy csomó kiváló nőt, de a közfelfogás nem a néhány évtized, hanem a néhány évszázad ki válóság-termését veszi s ennek alapján itél és nyújtja csodálatát. Az elmúlt századok, sőt majdnem az egész tizenkilencedik század kiváló női pedig mind a trón, a szalon, a színpad, meg legfeljebb még a költő-női íróasztal kiválóságai voltak: tehát csupa oly foglalkozást űztek, melyek a nő nemi lényének egyik vagy másik facetté-jét csillogtatták. Agrippina vagy Messalina bujaságát, Mária Terézia vagy Viktória királynő család anyai tündöklését egyaránt kiemelik a történetírók, mivel tudják, hogy ez legalább is annyira érdekli az olvasókat, mint

Nero anyjának meg Mária Teréziának állítólag szintén igen jelentős államvezetési bölcsesége. Pedig ezek a nők születésüknél, helyzetüknél fogva egy oly működési körben éltek, melynek a nemhez semmi köze. Ha már most a közfelfogás a királynékban is a kokottot vagy szülőt előszeretettel appreciálja, akkor hogyne látná azokban is csak a nemi lényt, akikben tényleg nincs is más, mint a nemiségnek valami durván egyszerű vagy raffináltan átfinomított érvényesülése A híres nők közt továbbá óriási számban szerepelnek a színésznők és courtisanok s ez nagyon sokat mond. Tényleg, a múltbeli és a mai társadalmi viszonyok mellett is a férjhezmenés mellett igazán csak a színésznői pálya jöhetett még úgynevezett műveltebb polgári nő számára élethivatásként számba. A kokottság, mely úgy viszonylik a színésznőséghez, mint egy lejtő alsó része a felsőhöz s nincs tőle markáns határvonalakkal elválasztva, szintén igen keresett foglalkozás volt s egész mai napig nők számára majdnem egyedüli formája a társadalmi kapillaritásnak. Hogy a prostitúció, de sőt a színésznőség meglehetősen nemi színezetű foglalkozás, ezt nem kell magyarázni. Ez a csoportja a kiváló nőknek tehát érthető módon nem feminista. Talán kell magyarázni, de nem nehéz, azt, hogy a költőnőség, mely Sapphotól kezdve Ada Negriig sok nő nevét tette ismertté, szintén a nemiség enyhe parfümjével van körülvéve. A legtöbb írónő, az úgynevezett szépirodalom hősnője volt, a belletrisztikának pedig legalább héttizedrésze a szerelem ügyeivel foglalkozik. Sőt hozzá kell vennünk azt, hogy egy csomó szépírónő azáltal lett ismert, elismert, kinyomtatott írónővé, hogy nemi sajátságait nem rejtette véka alá.

Igaz, mint a számos régebbi női pályák közt leginkább szellemi, az írónőség vonzott és főleg egyre több olyan nőt vonz is, akik tényleg csak szellemi képességeikkel küzdenek az elismerésért. Együtt jár ez a növekedés a női nem kilépésével a szellemi pályákra, tudományok és szociális tevékenység terére, ahol persZe a testi egyén nem olyan döntő tényező, mint a feleség, a színésznő, a kokott vagy akár a sajátosan szépíró költőnő érvényesülési feltételeinek világában.

De mondhatná valaki: vannak még kiváló nők, a szalonok, a jótékonyság, az egyesületek, a kórházak, a családi élet és a gyermeknevelés többé-kevésbé névtelen hősnői, akik a legritkább esetben hajlanak a feminizmus tanai felé, ezek csaknem annak a rettenetes nemi jellegnek köszönhetik szociális helyzetüket, aminek erős kifejlettségét a nőn a feminizmus annyira kárhoztat Nos, ami ezeket a nőtípusokat illeti, konstatálható, hogy részben ezek is direkt nemi sajátságaiknak köszönhetik szociális helyzetüket, egészben pedig egész gondolkodásuknál fogva bele vannak nevelve a polgári osztály antifeminista eszmevilágába, tehát tudatlanságból antifeministák. A szalonok hősnőinek, a mondain nőknek gyakori ellenszenve a feminizmussal szemben érthető. Ezek igen gyakran vérbeli kokottok s igen jól érzik magukat a férjük által teremtett csillogó, munkament életben s udvarlóik izgató bók-légkörében vagy pedig egyszerűleg szellemileg lusták és nyájállatszerűek ahhoz, hogy a nevelésük által nyert fölfogástól eltérjenek. Megjegyzem, hogy épen ezek közt a jómódú, szép mondain nők közt is van nem egy, aki üresnek érzi látszólag tömérdek élvezettel eltöltött életét s vágyik valami komoly, értelmes munka és mélyreható szellemi műveltség után, tehát tudattalanul feminista. A mindenféle felekezeti vagy másféle című nőegyletek kiválóságai egyénileg szintén végezhetnek igen derék munkát, de gondolkodásukat illetőleg föltétlenül maradiak. a régi stílű nőt istenítő gondolkodásúak. A családanya pedig, bár egyéni, gyermekeihez és férjéhez való viszonyában a derékség mintaképe is legyen, szintén egy kifejezetten nemi lény, azaz élettani és nem-szellemi, tehát alsórendű típus.

A mai kiváló nők eme egész vonalon látható nemi jellege mellett nagy ellensége még a nemi jelleg megszűntetését célzó feminizmus elterjedésének a szociológiai műveltség teljes hiánya a mai társadalomban. A nő-felszabadítás a gyakorlati szociológia körébe tartozik, helyességének megértéséhez társadalomtudományi átlátások szükségesek. A mai általános műveltség, főleg pedig a hivatalos, ezt a tudományszakot pedig, mint valami ördögi tant perhorreszkálja. A női műveltség pedig különösen. A nőt még mindig az odaliszk és a házi mindenes egy vegyülékének, illetve vagy amannak vagy emennek képzik ki. Vagy egy tisztán művészi és szépirodalmi emóciókkal tömött precieuse ridicule-lé vagy egy orránál tovább nem látó háztartási géppé nevelik. A feministaság pedig a társadalmi jelenségek gyakran nagyon is rideg, józan, egyáltalában nem költői összefüggéseinek megértését, tehát egy a felsőbb leányiskolákban, sőt a leánygimnáziumokban is teljesen idegen szellemi világ ismeretét tételezi fel. Megkíván továbbá egy magasabbrendű, távolbaláto s a nagy számokkal, tömegjelenségekkel dolgozó eszmei hajlandóságot, amit a „Hogyan megyek férjhez” kényszerképzettől zaklatott leány vagy a „Hogyan jövök ki a konyhapénzzel” gondjától kínzott háziasszony nem ért meg.

Bármilyen kiáltó szükségként tünteti is fel tehát a mai nők szociális helyzete és szellemi műveltsége a feminizmust, mégis épen ez az, ami megmagyarázza azt, hogy ezeknek a nőknek öntudatában az új tan nem hódít azzal a gyorsasággal, amelyet helyessége és üdvössége

megérdemelne. Mivel pedig a legtöbb mai és múltbeli kiváló nő nem volt nemének valami fejlettebb terméke, hanem csak jellegzetesebb képviselője, tehát érthető, hogy ezek szintén nem teljes számban fogadják el az új tant, mely nagyságukat bizony gyakran nem szentesítené s melyet teljes mélységeivel meg sem értenek. Mindez azonban nem ingatja meg a feminizmus igazságát. A nőket fel kell szabadítani, a nők, sőt a kiváló nők ellenére is.